

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА, ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ, СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА, СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ

Андрієвська Л.О.

викладач,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ СВИДКІВ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Розслідування дорожньо-транспортних пригод (далі – ДТП) є досить складною та специфічною категорією кримінальних проваджень, яка вимагає від слідчого достатнього досвіду та має багато особливостей.

Значне місце у розслідуванні злочинів даної категорії посідає допит свідків, тому що іноді показання свідків виявляються єдиним джерелом відомостей про обставини ДТП. На результати допиту роблять посилення слідчі у обвинувальному акті та судді у вирокі, тому що допит проводиться за всіма обставинами, що підлягають доказуванню. Але проведення допиту не представляє собою просту процедуру.

Щодо визначення поняття допиту, то в сучасній науковій літературі зазначено, що допитом є – слідча дія, яка полягає в одержанні у встановленому кримінально-процесуальним законом порядку показань від осіб, які володіють відомостями, що мають значення для встановлення істини у кримінальному провадженні [1, с. 290].

Стаття 65 Кримінального процесуального кодексу України передбачає, що свідком є фізична особа, якій відомі або можуть бути відомі обставини, що підлягають доказуванню під час кримінального провадження, і яка викликана для давання показань, а стаття 224 Кримінального процесуального кодексу України передбачає саме процесуальний порядок проведення допиту [2].

Як вже зазначалось, допит є досить складною слідчою дією та має деякі особливості. При опитуванні слідчих встановлено, що майже всі слідчі починають роботу з очевидцями вже на місці пригоди, пояснюючи це психологічними факторами, такими як сприйняття, відношення до того, що сталося. З даною думкою неможливо не погодитись, тому що

необхідно враховувати швидкоплинність події ДТП, несподіваність і нетривалість сприймання цієї події, призводить до часткового запам'ятовування подробиць. За таких умов очевидці ДТП можуть спостерігати і запам'ятати не всю подію, а тільки окремі її моменти, які вони безпосередньо бачили.

Але нерідко слідчі припускають помилки при застосуванні кримінально-процесуального законодавства. Отримуючи повідомлення про скоєну ДТП, слідчий одразу виїжджає на місце пригоди та, після проведення першочергових дій, проводить опитування очевидців скоєного (які вже згодом набувають статусу свідків). На нашу думку, це неправильно, тому що після спливу деякого часу свідок може не пам'ятати деякі особливості, які в подальшому можуть мати істотний вплив на кваліфікацію учасників ДТП.

Вважаємо, що слідчий після отримання повідомлення про скоєну дорожньо-транспортну пригоду повинен негайно внести відомості в Єдиний реєстр досудових розслідувань та на місці пригоди при можливості проводити вже слідчу дію – допит.

Для оживлення в пам'яті допитуваного забутих фактів використовуються тактичні прийоми, які збуджують асоціативні зв'язки, що дає можливість управляти допитом особи, яка добросовісно помиляється, або осіб, які неправильно відтворюють явище, що спостерігається, факти. Тут застосовуються такі тактичні прийоми, як: 1) асоціація за суміжністю, коли забуте відновлюється в зв'язку з відтворенням попередньої або наступної події (наприклад, при встановленні часу події слід допитати про дії свідка до появи на місці пригоди); 2) асоціації за схожістю, тобто нагадування про аналогічний факт; 3) асоціації за протилежністю (контрасту). Тактичним прийомом, що оживляє забуте в пам'яті допитуваного, є допит на місці події, коли повторне його сприйняття оживляє в пам'яті забуті факти [3, с. 364].

При опитуванні практичних працівників – слідчих нами встановлено, що саме останній прийом є дієвим, тобто, після допиту свідка, слідчий та допитуваний вирушають на місце пригоди для проведення слідчого експерименту, після проведення якого свідок в більшості випадків може розповісти про ті обставини скоєного правопорушення, про які не зазначав раніше. Нерідко слідчим застосовується тактичний прийом, який полягає у пропонуванні допитуваній особі власноручно написати свої показання, що також являється дієвим, тому що допомагає особі згадати про всі обставини пригоди. Окрім вказаних прийомів застосовуються також наступні:

постановка запитань, спостереження за поведінкою допитуваного та його психофізичними реакціями, створення уявлення про інформованість слідчого, використання різних темпів допиту.

Практикою були вироблені запитання під час допиту, такі як: 1) доповнюючі (про обставини, про які свідок забув розповісти); 2) уточнюючі (деталізація окремих фактів); 3) нагадуючі (щоб допомогти відновити в пам'яті забуті події і факти); 4) контрольні (перевірка правильності інформації) [4, с. 364].

Щодо кола питань, які потрібно з'ясувати під час допиту свідків, то це питання про: слідову інформацію (тобто наявність гальмівного шляху), стан дорожнього покриття (мокре чи сухе), наявність опадів, освітлення, видимості (чи була вона обмежена), швидкості, напрямку та траєкторії руху. Ці відомості в подальшому будуть надані судовому експерту – автотехніку для проведення експертизи. Також необхідно з'ясувати дані про автомобіль (чи автомобілі, якщо відбулося зіткнення), а саме: марка, модель, колір, номерний знак, наявність пошкоджень, скільки осіб знаходилось в салоні автомобіля та їх прикмети. Якщо автомобіль зник з місця пригоди, то в якому напрямку.

Нерідко бувають випадків коли з'являються свідки з боку учасників ДТП. На них необхідно звернути особливу увагу, тому що, як свідчить практика саме ці особи в своїй більшості дають неправдиві свідчення. Для допиту таких свідків пропонуємо застосовувати наступні тактичні прийоми: поясненні окремих положень кримінального та кримінального процесуального закону та наслідків поведінки допитуваної особи з їх урахуванням (наприклад, наголошення на відповідальності за ст. 384 КК України «Завідомо неправдиве показання»); асоціація за суміжністю, наприклад, при встановленні часу події слід допитати про дії свідка до появи на місці пригоди (в подальшому можливе проведення деталізації телефонних дзвінків).

Підсумовуючи, слід зазначити, що для того, щоб провести допит свідка, слідчий повинен мати значну кваліфікацію та досвід. При цьому застосовувати вже розроблені тактичні прийоми, тому що чітке дотримання тактичних прийомів та рекомендацій щодо проведення допиту свідка дозволяє слідчому отримати найбільш повне уявлення про подію злочину.

Список використаних джерел:

1. Криміналістика: підручник / [В.Д. Берназ, В.В. Бірюков, А.Ф. Волобуєв]; за заг. ред. А.Ф. Волобуєва. – Х.: ХНУВС, 2011. – с. 666.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. №4651-17 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/465117/page2?nreg=465117&find=2&text=%F1%E2%B3%E4%EE%EA&x=0&y=0>

3. Чаплинський К.О. Тактика проведення окремих слідчих дій: Монографія. – Д., 2006., с. 416.

4. Салтевський М.В. Криміналістика (у сучасному викладі): Підручник. – К., 2005, с. 588.

Каланча І.Г.

прокурор Київської місцевої прокуратури №2;

аспірант,

ПВНЗ «Європейський університет»

КРИМІНАЛЬНА ПРОЦЕСУАЛЬНА ФОРМА: ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Застосування системного підходу до впровадження інноваційних рішень в кримінальну процесуальну діяльність потребує вдосконалення *кримінальної процесуальної форми* (далі – КПФ) – встановленого кримінальним процесуальним законом порядку здійснення кримінального провадження (в цілому, на окремих стадіях, етапах, процесуальних діях, тощо), спрямованого на вирішення завдань, визначених ст. 2 КПК України.

Не погоджуємося з думкою Л.М. Лобойка, що КПФ, активно розроблювана в радянський період розвитку теорії кримінального процесу, виконала своє функціональне призначення: забезпечити одноманітність провадження у кримінальних справах всіма органами досудового розслідування, прокуратури і суду...» [2, с. 42, 43].

Враховуючи, що кримінальні процесуальні процедури передбачають суттєві обмеження, а за наявності підстав і позбавлення фундаментальних прав і свобод людини, як вірно зазначає В. Трофименко, «деталізація процесуальної форми уявляється цілком виправданою, перш за все, з позицій мотивації суб'єктів кримінальної процесуальної діяльності до добросовісної поведінки, перешкоджання зловживанню владою...» [6, с. 69].

В даному випадку не слід плутати КПФ з формалізмом – беззастережним дотриманням правил, букви закону, наданні переваги їх